

Utrotningshotade europeiska språk och den språkliga mångfalden inom EU

Europaparlamentets resolution av den 11 september 2013 om utrotningshotade europeiska språk och den språkliga mångfalden inom EU (2013/2007(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av artiklarna 2 och 3.3 i fördraget om Europeiska unionen,
- med beaktande av artiklarna 21.1 och 22 i stadgan om de grundläggande rättigheterna,
- med beaktande av kommissionens rapport *Euromosaic*, enligt vilken de europeiska språken är på väg att försvinna då de gällande bestämmelserna inte erbjuder något skydd,
- med beaktande av Unescos konvention av den 17 oktober 2003 om skydd för det immateriella kulturarvet, i vilken muntliga traditioner och uttryck ingår, däribland språket som drivkraft för det immateriella kulturarvet,
- med beaktande av Unescos konvention av den 20 oktober 2005 om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar,
- med beaktande av Unescos atlas över världens hotade språk,
- med beaktande av resolutionen från Europarådets kommunalkongress av den 18 mars 2010 om minoritetsspråk och deras bidrag till den regionala utvecklingen (301/2010)¹,
- med beaktande av Europarådets rapport nr 12423/2010, Europarådets resolution nr 1769/2010 och Europarådets rekommendation nr 1944/2010,
- med beaktande av kommissionens meddelande av den 18 september 2008 *Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande* (COM(2008)0566),
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande²,
- med beaktande av yttrandet från Regionkommittén om skydd och utveckling av historiska språkliga minoriteter inom ramen för Lissabonfördraget³,
- med beaktande av rådets resolution av den 21 november 2008 om en europeisk strategi för flerspråkighet⁴,
- med beaktande av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, som öppnades för undertecknande av Europarådet den 5 november 1992,

---

¹ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1671947&Site=DC>

² EUT L 394, 30.12.2006, s. 10.

³ EUT C 259, 2.9.2011, s. 31.

⁴ EUT C 320, 16.12.2008, s. 1.

- med beaktande av den allmänna förklaringen om språkrättigheter (1996),
- med beaktande av ramkonventionen om skydd av nationella minoriteter (1995),
- med beaktande av sin resolution av den 14 januari 2004 om skyddet och främjandet av den kulturella mångfalden i ett utvidgat Europa: de europeiska regionernas roll och internationella organisationers (exempelvis Unesco och Europarådet¹) roll och sin resolution av den 4 september 2003 med rekommendationer till kommissionen om europeiska regionala och mindre använda språk – minoritetsspråken inom EU – med beaktande av utvidgningen och den kulturella mångfalden²,
- med beaktande av sin resolution av den 14 januari 2003 om de regionala och lokala myndigheternas roll i den europeiska integrationen³, som hänvisar till den språkliga mångfalden i Europa,
- med beaktande av sin resolution av den 24 mars 2009 *Flerspråkighet: en tillgång för Europa och ett gemensamt åtagande*⁴,
- med beaktande av Europaparlamentets resolution av den 25 september 2008 om icke-kommersiella lokala medier i Europa⁵,
- med beaktande av artikel 48 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för kultur och utbildning (A7-0239/2013) och av följande skäl:
  - A. I och med Lissabonfördraget får målet att skydda och främja Europeiska unionens kulturella och språkliga arv i all dess mångfald extra tyngd.
  - B. Den språkliga och kulturella mångfalden är en av EU:s grundläggande principer, som stadfästs i artikel 22 i stadgan om de grundläggande rättigheterna, och lyder: ”Unionen ska respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden”.
  - C. Språklig mångfald är en medborgerlig rättighet som tillerkänns medborgarna enligt artiklarna 21 och 22 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, och innebär en begränsning och att försöka ge ett språk exklusivitet innebär en överträdelse av unionens grundläggande värderingar.
  - D. Utrotningshotade språk bör betraktas som en del av det europeiska kulturarvet och inte som ett verktyg för politiska, etniska eller territoriella ambitioner.
  - E. Alla Europas språk har samma värde och dignitet och utgör en del av den europeiska kulturen och civilisationen samt berikar mänskligheten.
  - F. Flerspråkiga samhällen med en god sammanhållning som upprätthåller sin språkliga mångfald på ett demokratiskt och hållbart sätt bidrar till mångfalden, är öppnare och har

---

¹ EUT C 92 E, 16.4.2004, s. 322.

² EUT C 76 E, 25.3.2004, s. 374.

³ EUT C 38 E, 12.2.2004, s. 167.

⁴ EUT C 117 E, 6.5.2010, s. 59.

⁵ EUT C 8 E, 14.1.2010, s. 75.

bättre förutsättningar att bidra till den rikedom som flerspråkighet innebär.

- G. Varje språk, även de utrotningshotade, speglar historiska, sociala och kulturella kunskaper och färdigheter, och ett sätt att tänka och skapa som bidrar till EU:s rikedom och mångfald, och utgör grunden för den europeiska identiteten. Språklig mångfald och förekomsten av utrotningshotade språk i ett land bör därför betraktas som en tillgång i stället för en börda, och bör stödjas och främjas.
- H. I sin atlas över världens hotade språk menar Unesco att ett språk är utrotningshotat om ett eller flera av följande vetenskapliga krav inte uppfylls eller inte i tillräcklig grad uppfylls: språket överförs från en generation till en annan; det finns ett nödvändigt antal talare; det finns en viss andel av den totala befolkningen som talar språket; språket används inom olika offentliga och privata miljöer; språket används i nya medier; det finns språkundervisnings- och språkinlärningsmaterial; det finns en positiv inställning och språkpolitik på regerings- och institutionsnivå – användning och officiell status; folkgruppen har en positiv inställning till sitt eget språk; typen av dokumentation är lämplig och av god kvalitet.
- I. Enligt Unescos konvention om kulturell mångfald från 2005 kan medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att skydda kulturella aktiviteter, varor och tjänster, bland annat åtgärder som rör de språk som används för dessa aktiviteter, varor och tjänster, för att främja mångfalden av kulturyttringar på deras territorier, men även inom ramen för internationella avtal.
- J. Den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, som upprättades av Europarådet och som har undertecknats av 16 av unionens medlemsstater, fungerar dels som ett referensdokument för skydd av utrotningshotade språk, dels som en mekanism för att skydda de minoriteter. Båda dessa punkter tas upp i Köpenhamnskriterierna som varje stat måste uppfylla för att bli medlem i EU.
- K. Enligt Unesco finns det språk i alla europeiska länder, i de utomeuropeiska territorierna och inom EU:s nomadiska folkgrupper som endast överförs muntligen från en generation till en annan och som därför bör betraktas som utrotningshotade. För vissa utrotningshotade europeiska språk som talas i gränsregioner finns det olika skyddsnivåer beroende på den medlemsstat eller region där talare av språket bor.
- L. I vissa länder och regioner är dessutom även sådana minoritetsspråk eller regionala språk hotade eller på väg att dö ut som i andra länder – grannländer – har status som officiellt språk eller majoritetsspråk.
- M. De europeiska språkens och kulturernas mångfald är precis som den biologiska mångfalden en del av det levande arv som är absolut nödvändigt för en hållbar utveckling av våra samhällen och bör därför skyddas och bevaras från utrotning.
- N. Respekten för den språkliga mångfalden bidrar på ett positivt sätt till den sociala sammanhållningen genom att den stärker den ömsesidiga förståelsen, förbättrar den egna självkänslan och minskar fördomar. Språklig mångfald gynnar tillgången till kultur och bidrar till att skapa kreativitet och interkulturell kompetens samt samarbete mellan folk och länder.
- O. I artikel 167 i Lissabonfördraget anges det tydligt att ”unionen ska bidra till kulturens

utveckling i medlemsstaterna med respekt för dessas nationella och regionala mångfald”, och därför uppmuntras åtgärder som inte bara syftar till att bevara och skydda rikedomerna i unionens språkliga arv som en del av dess mångfald, utan också till att gå ett steg längre genom att stärka och främja detta arv vid sidan av medlemsstaternas egna politiska åtgärder.

- P. Begreppet EU:s språkliga mångfald omfattar såväl de officiella språken som de språk som har officiell status vid sidan av ett annat språk, de regionala språken samt de språk som inte har någon officiell status alls i medlemsstaterna.
- Q. Till kategorin hotade språk räknas även språk som bara är utrotningshotade på ett visst territorium där antalet talare snabbt minskar, och de språk för vilka statistik från flera på varandra följande folkräkningar visar att antalet talare dramatiskt har minskat.
- R. Även de officiella språken i medlemsstaterna kan i vissa områden inom EU vara utrotningshotade språk.
- S. Man bör särskilt uppmärksamma de språk som är på väg att dö ut med tanke på språkens akuta situation genom att erkänna mångkulturalism och flerspråkighet, genom att vidta åtgärder som bekämpar de fördomar som finns om utrotningshotade språk och genom att föra en politik mot assimilering på nationell nivå och EU-nivå.
- T. Undervisning på modersmålet är den mest effektiva inlärningsmetoden.
- U. Ett barn som lär sig modersmålet och samtidigt lär sig ett officiellt språk från början har lättare att lära sig andra språk senare i livet, och att kunna flera språk är en fördel för unga européer i dag.
- V. Hotet mot utrotningshotade språk i EU kan minskas genom att garantera att det berörda språket behandlas proportionerligt inom den offentliga förvaltningen och rättväsendet, med rättvisa och mångfald som ledord.
- W. Skydd och överföring av ett språk sker mycket ofta genom informellt och icke-formellt lärande, och det är viktigt att erkänna den roll som föreningslivet, konstnärliga organisationer och konstnärerna själva har.
- X. Utrotningshotade språk uppmärksammas inte tillräckligt i kommissionens politik för flerspråkighet. Under de två senaste fleråriga budgetramarna för 2000–2007 och 2007–2013 har EU-stödet till dessa språk kraftigt minskats, vilket har förvärrat deras redan svåra situation, och man bör se till att detta inte upprepar sig i nästa fleråriga budgetram för 2014–2020.
- 1. Europaparlamentet uppmanar EU och medlemsstaterna att bli mer medvetna om att framtiden för flera europeiska språk som räknas som utrotningshotade är allvarligt hotad, och att kämpa för att skydda och främja bevarandet av den unika mångfalden i EU:s språkliga och kulturella arv genom att föra en ambitiös och aktiv politik för språklig stimulans för de berörda språken, och anslå tillräckliga medel i detta syfte. Parlamentet rekommenderar att denna politik också syftar till att skapa större medvetenhet bland EU:s invånare om den språkliga och kulturella rikedom som dessa språkgrupper representerar. Parlamentet uppmanar också medlemsstaterna att ta fram handlingsplaner för främjande av utrotningshotade språk grundade på delad god praxis som vissa språkgrupper inom EU

redan har.

2. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaternas regeringar att fördöma all språklig diskriminering och tidigare eller nuvarande åtgärder mot grupper som talar ett utrotningshotat språk, mot sådana gruppers identitet, mot deras språkanvändning eller deras kulturella institutioner, i form av en påtvingad eller dold assimilering.
3. Europaparlamentet uppmanar alla medlemsstater som ännu inte har undertecknat och genomfört den europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk att göra detta. Parlamentet påpekar att stadgan fungerar som ett referensdokument för skydd av utrotningshotade språk och som en av de mekanismer för skydd av minoriteter som anges i Köpenhamnskriterierna, och som en stat måste uppfylla för att kunna bli medlem i EU.
4. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna och kommissionen att fullgöra de åtaganden som de förbundit sig till genom undertecknandet av Unescos konvention från 2005 om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar, både på sitt eget territorium och inom ramen för internationella avtal.
5. Europaparlamentet uppmanar EU:s myndigheter att kräva att de stater som önskar bli EU-medlemmar verkligen respekterar den språkliga mångfalden, och särskilt skyddet av de mest utsatta europeiska språken.
6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen, medlemsstaternas regeringar och regionala myndigheter att inrätta program för att öka toleransen för utrotningshotade språkliga eller etniska minoriteter, respekten för deras språkliga och kulturella värden och respekten för dessa grupper i samhället.
7. Europaparlamentet erinrar medlemsstaternas regeringar och regionala myndigheter om att ett utrotningshotat språk endast kan överleva om den grupp som använder språket lever vidare och utvecklas. Därför är det viktigt att, förutom de aspekter som rör kultur och utbildning, även beakta den ekonomiska och sociala dimensionen när man utformar den politik som syftar till att skydda denna grupp.
8. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att föreslå konkreta politiska åtgärder för skyddet av utrotningshotade språk. Parlamentet uppmanar också kommissionen och rådet att, inom ramen för de befogenheter som stadgas i fördraget, anpassa EU:s åtgärder och planera program som stöder bevarandet av utrotningshotade språk och den språkliga mångfalden genom EU-instrument för finansiellt stöd under perioden 2014–2020, bland annat genom program för dokumentation om dessa språk, och utbildning, social inkludering, ungdomar och idrott, forskning och utveckling, kultur- och medieprogrammet, strukturfonderna (Sammanhållningsfonden, Eruf, ESF, europeiskt territoriellt samarbete, EJFLU), liksom alla andra instrument och plattformar för utbyte som är öppna för ny teknik, sociala medier och multimediala plattformar, med stöd till skapandet av såväl innehåll som tillämpningar. Parlamentet anser att dessa instrument bör vara inriktade på program och åtgärder som har en positiv, bredare dagordning, antingen kulturellt eller ekonomiskt, som inte bara gäller en speciell samhällsgrupp eller region. Parlamentet uppmanar också kommissionen att beakta administrativa och rättsliga hinder för projekt för språk som hotas på grund av språkgruppens ringa storlek.
9. Europaparlamentet anser att eftersom initiativet inte kan förlängas bör finansiering till skydd för utrotningshotade språk snabbt göras lättillgängligt och vara så tydligt som

möjligt, så att de aktörer som ansöker om finansiering verkligen kan hjälpa de utrotningshotade språken inom en fastställd tidsfrist.

10. Europaparlamentet anser att EU bör stödja och uppmuntra stater att ha en språkstrategi som låter barnen lära sig det utrotningshotade språket som modersmål, redan från mycket tidig ålder. En sådan politik som främjar två eller flera språk skulle, vilket är vetenskapligt bevisat, gynna och underlätta barns inläring av andra språk i ett senare skede av livet, och uppmuntra överföring av språk från en generation till en annan och ge talarna av utrotningshotade språk ett konkret stöd, så att språköverföringen mellan generationerna stimuleras där den riskerar att annars inte ske.
11. Europaparlamentet stöder en utökad undervisning av utrotningshotade språk med hjälp av lämpliga metoder för studerande i alla åldrar, inbegripet distansstudier, för att utveckla ett genuint mångkulturellt och flerspråkigt EU-medborgarskap.
12. Europaparlamentet noterar kommissionens program för flerspråkighet och anser att de ansvariga för projekten måste kunna utnyttja dessa möjligheter, och med tanke på att de språkgrupper som kämpar för att bevara utrotningshotade språk ofta är små måste kommissionen se till att de program som omfattar dessa grupper inte hindras från att få stöd inom ett program på grund av att det ekonomiska åtagande, antalet mottagare och geografiska område som är begränsat, och att tillgången till och informationen om dessa program underlättas, och att vägledning vad gäller stödberättigande ges. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att fungera som mellanhänder och ge stöd till små utrotningshotade språkgrupper och samhällen som ännu inte mottagit bidrag från EU-fonder och erinrar om att EU-medel för främjande av språklig mångfald inte bör användas för annat än det som de är avsedda för och inte heller för att stödja rörelser som använder utrotningshotade språk som verktyg för att sprida en bredare politisk agenda.
13. Europaparlamentet anser att en politik för språklig stimulans är en långsiktig process som måste bygga på diversifierade och samordnade åtgärdsprogram på många olika områden, i synnerhet utbildning (här kan förskolan och grundskolan vara en viktig tillgång, tillsammans med undervisning av föräldrar i det berörda språket), förvaltning, medieprogram (även med möjlighet att starta och utveckla radio- och tv-kanaler) samt konst, och i alla delar av det offentliga livet, vilket innebär att resurser måste tillhandahållas under en längre period. Parlamentet anser att man bör stödja utformningen av dessa program, utbytet av bästa praxis mellan språkgrupperna och införandet av utvärderingsförfaranden.
14. Europaparlamentet påminner om vikten av att fortsätta arbetet med att standardisera språk av övervägande muntlig karaktär.
15. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att ge mer uppmärksamhet och stöd till högre utbildning och forskning inriktad på utrotningshotade språk.
16. Europaparlamentet anser att den nya tekniken kan vara ett instrument för att främja kunskaper om, spridning av, undervisning i och bevarande av europeiska utrotningshotade språk.
17. Europaparlamentet betonar vikten av överföringen av utrotningshotade språk från generation till generation inom familjer, och betydelsen av att vid behov främja inläringen av utrotningshotade språk inom ett särskilt utbildningssystem.

Medlemsstaterna och de regionala myndigheterna uppmanas att ta fram utbildningsstrategier samt undervisningsmaterial för detta.

18. Europaparlamentet anser att språk som har hamnat i periferin och som huvudsakligen endast talas inom hemmets slutna krets bör få användas i offentliga sammanhang för att språken ska stimuleras.
19. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att samarbeta med internationella organisationer som har upprättat program och initiativ för skydd och främjande av utrotningshotade språk, i synnerhet Unesco och Europarådet.
20. Europaparlamentet rekommenderar att medlemsstaterna övervakar utvecklingen av de mest utsatta språken, där både statliga myndigheter och myndigheter i områden med egna officiella eller icke-officiella språk bör delta.
21. Europaparlamentet anser att medierna, särskilt de nya medierna, kan spela en viktig roll för att skydda utrotningshotade språk, särskilt för kommande generationer. Parlamentet framhåller att ny teknik också skulle kunna användas för att uppnå detta mål.
22. Europaparlamentet konstaterar att den siste talarens bortgång vanligtvis medför att språket dör ut och uppmanar därför i synnerhet lokala myndigheter att vidta stimulansåtgärder för att förhindra en sådan utveckling.
23. Europaparlamentet noterar att digitaliseringen kan vara ett sätt att hindra språken från att dö ut och uppmanar därför lokala myndigheter att samla in böcker och inspelningar på dessa språk samt även andra former av det språkliga arvet och tillgängliggöra detta material online.
24. Europaparlamentet föreslår att utrotningshotade språkgrupper bör uppmuntras av det internationella samfundet och medlemsstaterna att inse att användningen och bevarandet av det egna språket är en tillgång både för språkgruppen och EU.
25. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att på ett konsekvent sätt och med hjälp av sina olika program stödja gränsöverskridande nätverk samt initiativ och åtgärder med en europeisk dimension som syftar till att främja de utrotningshotade språken, och understryker behovet av ett aktivt deltagande för att Unescos atlas över världens hotade språk görs mer komplett och permanent, och att arbeta för att en samling enhetliga indikationer utvecklas som gör det möjligt att följa varje språks status och resultaten av den politik som tillämpas för att förhindra att det försvinner.
26. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att fortsätta med den forskning som påbörjades med rapporten *Euromosaic*, och att identifiera exempel på aktiva åtgärder på nationell nivå som har lett till att hotet mot ett europeiskt språk har minskat betydligt. För att stödja utbytet av kunskaper, expertis och bästa praxis mellan olika språkgrupper rekommenderar parlamentet att europeiska språknätverk gör en bedömning av den politik som finns i medlemsstaterna för att bevara, skydda och främja utrotningshotade språk, och att kommissionen utfärdar lämpliga rekommendationer.
27. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stödja forskning om inläring och stimulans av utrotningshotade språk samt om kognitiva och samhällsliga fördelar med tvåspråkiga och flerspråkiga EU-invånare.

28. Parlamentet uppmanar alla de medlemsstater som ännu inte har undertecknat och ratificerat den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (1992) och ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (1995) att göra det.
29. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att planera eventuella insatser för skydd av hotade språk i unionen.
30. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att stödja de pilotprojekt som bidrar till att främja användandet av hotade språk och de åtgärdsplaner som enskilda språkgrupper själva har utarbetat.
31. Parlamentet anser att EU bör stödja den språkliga mångfalden i sina förbindelser med tredjeländer, i synnerhet de länder som vill ansluta sig till EU.
32. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att överväga särskilda åtgärder på EU-nivå för att bevara, skydda och främja utrotningshotade språk.
33. Europaparlamentet anser att program för främjande av flerspråkighet är oundgängliga för EU:s strategier för länder som ingår i grannskapspolitiken eller är kandidatländer samt för eventuella framtida kandidatländer.
34. Europaparlamentet anser att kommissionens stöd till språklig stimulans framför allt bör inriktas på initiativ inom digitala medier, inbegripet sociala medier, för att säkerställa att yngre generationer engagerar sig i Europas utrotningshotade språk.
35. Europaparlamentet anser att kommissionen bör uppmärksamma att vissa medlemsstater och regioner genom sin politik äventyrar vissa språks överlevnad inom sina gränser, även om dessa språk inte är utrotningshotade på EU-nivå.
36. Europaparlamentet understryker betydelsen av de webbplatser som informerar om de EU-program som kan finansiera projekt för främjande av utrotningshotade språk, och uppmanar kommissionen att utlysa ett anbudsförfarande för att uppdatera dessa webbplatser med de nya programmen för 2014–2020, och för att ge bättre information i denna fråga, särskilt till de berörda språkgrupperna.
37. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen och medlemsstaternas regeringar och parlament.